

Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση

Τόμ. 1 (2018)

11ο Πανελλήνιο και Διεθνές Συνέδριο «Οι ΤΠΕ στην Εκπαίδευση»

Μία πρόταση ανάπτυξης του εννοιολογικού πλαισίου ενός εκπαιδευτικού σεναρίου για την ενίσχυση της συναισθηματικής νοημοσύνης και της αποδοχής της διαφορετικότητας σε ένα ψηφιακό περιβάλλον για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Ευαγγελία Σαρρή, Φωτεινή Παρασκευά, Ιωάννα Γιαννακού

Βιβλιογραφική αναφορά:

Σαρρή Ε., Παρασκευά Φ., & Γιαννακού Ι. (2022). Μία πρόταση ανάπτυξης του εννοιολογικού πλαισίου ενός εκπαιδευτικού σεναρίου για την ενίσχυση της συναισθηματικής νοημοσύνης και της αποδοχής της διαφορετικότητας σε ένα ψηφιακό περιβάλλον για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση. *Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση*, 1, 523–531. ανακτήθηκε από <https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/cetpe/article/view/4344>

Μία πρόταση ανάπτυξης του εννοιολογικού πλαισίου ενός εκπαιδευτικού σεναρίου για την ενίσχυση της συναισθηματικής νοημοσύνης και της αποδοχής της διαφορετικότητας σε ένα ψηφιακό περιβάλλον για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Σαρρή Ευαγγελία¹, Παρασκευά Φωτεινή², Γιαννακού Ιωάννα³

¹euaggelia.1991@yahoo.gr, ²paraskeva.f@gmail.com, ³joanna-giannakou16@hotmail.com

^{1,3}Εκπαιδευτικοί Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, e-Learning MSc, ^{1,2,3}Τμήμα Ψηφιακών Συστημάτων, Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Περίληψη

Οι σύγχρονες κοινωνίες σταδιακά έχουν μετατραπεί σε πολυπολιτισμικές λόγω της μετανάστευσης, της παλιννόστησης και της μετακίνησης οικονομικών και πολιτικών προσφύγων. Τα εκπαιδευτικά συστήματα οφείλουν να παρακολουθήσουν αυτήν την πολυπολιτισμικότητα μέσα από την εφαρμογή πολυεπίπεδων παρεμβάσεων που θα διευκολύνουν την ψυχοκοινωνική προσαρμογή των αλλοδαπών και μη μαθητών. Η παρούσα εργασία αφορά στον σχεδιασμό και την υλοποίηση μιας εκπαιδευτικής παρέμβασης σε ένα διαδικτυακό περιβάλλον (google site), απευθύνεται σε μαθητές πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και στοχεύει στην αποδοχή της διαφορετικότητας και την ενίσχυση της συναισθηματικής νοημοσύνης. Αξιοποιείται το μοντέλο της βασισμένης σε προβλήματα μάθησης (Problem Based Learning - PBL) όπως προτείνει ο Barrows (1980) και η στρατηγική της αφήγησης (storytelling). Οι εκπαιδευόμενοι μέσα από ένα ανοικτό πρόβλημα που αφορά σε πέντε αλλοεθνείς συνομηλικούς τους, συμμετέχουν ενεργά και προτείνουν λύσεις. Η εκπαιδευτική παρέμβαση αξιολογήθηκε ως προς τους στόχους της και τα αποτελέσματα ήταν ιδιαίτερα ενθαρρυντικά. Οι αναλυτικές στατιστικές αξιολογήσεις θα αποτελέσουν αντικείμενο μελλοντικής δημοσίευσης.

Λέξεις κλειδιά: συναισθηματική νοημοσύνη, problem based learning, storytelling.

Εισαγωγή

Τα σημερινά σχολεία παρουσιάζουν μια ανομοιογένεια αναφορικά με τον μαθητικό τους πληθυσμό, η οποία επιτάσσει πολυεπίπεδες παρεμβάσεις. Ένας βασικός πυλώνας ανομοιογένειας είναι η πολιτισμική καταγωγή καθώς παρουσιάζεται αυξανόμενος αριθμός αλλοδαπών, οικονομικών/πολιτικών προσφύγων και παλιννοστούντων στο εκπαιδευτικό σύστημα. Ο διεθνής οργανισμός OECD (2009) τονίζει πως τα σχολεία οφείλουν να διαχειριστούν τη διαφορετικότητα των μαθητών αναφορικά με την πολιτισμική τους καταγωγή, αλλά και να καλλιεργήσουν μια ευαισθησία στους μαθητές για τους διαφορετικούς πληθυσμούς.

Οι εκπαιδευτικές παρεμβάσεις που αποσκοπούν στην αποδοχή της διαφορετικότητας οφείλουν να αξιοποιήσουν τον συναισθηματικό κόσμο των μαθητών. Συγκεκριμένα, οι εκπαιδευτικοί ενισχύοντας τη συναισθηματική νοημοσύνη μέσω της αυτοεπίγνωσης (self-awareness), της αυτορρύθμισης (self-regulation) - παρακίνησης (motivation), της ενουναίσθησης (empathy) και των κοινωνικών δεξιοτήτων (social skills) των μαθητών,

μπορούν να δημιουργήσουν ένα κλίμα αποδοχής της πολυμορφίας και σεβασμού του «διαφορετικού» (Γεωργογιάννης, 2006 ; Αθανασούλα-Ρέππα, 2005 ; Μάρκου, 1996).

Τέτοιες εκπαιδευτικές παρεμβάσεις οφείλουν να λαμβάνουν χώρα ιδιαίτερα στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, που ακόμη δεν έχουν παγιωθεί στερεότυπες αντιλήψεις για καθετί διαφορετικό (Νικολάου, 2010).

Στην παρούσα εργασία επιχειρήθηκε ο σχεδιασμός και η εφαρμογή μιας εκπαιδευτικής παρέμβασης, με τη μορφή ενός εκπαιδευτικού σεναρίου, που αφορούσε σε παιδιά πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και συγκεκριμένα Δ' τάξης του δημοτικού σχολείου, αποσκοπώντας στην αποδοχή της διαφορετικότητας και την ενίσχυση της συναισθηματικής νοημοσύνης των μαθητών.

Θεωρητική Θεμελίωση

Με την παρούσα εκπαιδευτική παρέμβαση επιχειρήθηκε η ανάπτυξη ενός εκπαιδευτικού σεναρίου ενορχηστρωμένο στη βάση των μηχανισμών αποδοχής της διαφορετικότητας για την ενίσχυση της συναισθηματικής νοημοσύνης σε ένα διαδικτυακό περιβάλλον (google site), αξιοποιώντας το μοντέλο της PBL για μαθητές της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Συναισθηματική νοημοσύνη: Σύμφωνα με τον Goleman (1998), η συναισθηματική νοημοσύνη αφορά στην ικανότητα του ατόμου να γνωρίζει και να καταλαβαίνει τα συναισθήματά του αλλά και των άλλων, να τα διαχειρίζεται με αποτελεσματικό τρόπο και να δημιουργεί διαρκώς κίνητρα για τον εαυτό του. Η συναισθηματική νοημοσύνη, σύμφωνα με τον Goleman (1998) χωρίζεται σε πέντε διαστάσεις: αυτοεπίγνωση (self-awareness), αυτορρύθμιση (self-regulation), παρακίνηση (motivation), ενσυναίσθηση (empathy) και κοινωνικές δεξιότητες (social skills), στις οποίες στηρίζονται είκοσι πέντε συναισθηματικές ικανότητες, όπως φαίνεται στον πίνακα 1.

Πίνακας 1: Το θεωρητικό μοντέλο του Goleman (1998)

Διαστάσεις	Ορισμοί	Ικανότητες
Αυτοεπίγνωση	Η ικανότητα του ατόμου να αντιλαμβάνεται τα συναισθήματά του, να έχει πραγματική άποψη των δυνατών και αδύναμων χαρακτηριστικών του.	Επίγνωση των συναισθημάτων, ακριβής αυτοαξιολόγηση, αυτοπεποίθηση.
Αυτορρύθμιση	Η ικανότητα του ατόμου να διαχειρίζεται τα συναισθήματά του, τις παρορμήσεις του.	Αυτοέλεγχος, αξιοπιστία, ευσυνειδησία, προσαρμοστικότητα, καινοτομία.
Παρακίνηση	Η ικανότητα του ατόμου να κινητοποιείται για την επίτευξη στόχων που είχε θέσει.	Τάση προς επίτευξη, δέσμευση, πρωτοβουλία, αισιοδοξία.
Ενσυναίσθηση	Η ικανότητα του ατόμου να έχει επίγνωση συναισθημάτων (ανάγκες, ανησυχίες) άλλων ανθρώπων.	Κατανόηση των άλλων, σωστή διαχείριση της διαφορετικότητας, προσανατολισμός στην προσφορά υπηρεσιών, πολιτική αντίληψη.
Κοινωνικές δεξιότητες	Η ικανότητα του ατόμου να αναπτύσσει κοινωνικές σχέσεις διαχειριζόμενος τα συναισθήματά του σε αυτές.	Επιρροή, ηγεσία, επικοινωνία, διαχείριση συγκρούσεων, καταλυτική δράση, καλλιέργεια δεσμών, σύμπραξη και συνεργασία, ομαδικές ικανότητες.

Η συναισθηματική νοημοσύνη επιδρά στη «διαπολιτισμική» συνάντηση στη σχολική τάξη, καθώς με την ενίσχυση της ενσυναίσθησης, οι μαθητές είναι σε θέση να κατανοήσουν τους άλλους και να παρουσιάσουν ενεργό ενδιαφέρον για αυτούς, για τα προβλήματά τους και τη διαφορετικότητά τους. Κατά την ίδια λογική και οι υπόλοιπες διαστάσεις της συναισθηματικής νοημοσύνης αποτελούν εργαλεία για την άρση των στερεότυπων και την

αποδοχή του διαφορετικού άλλου μέσα στην τάξη (Νικολάου, 2010 ; Γεωργογιάννης, 2006 ; Αθανασούλα-Ρέππα, 2005).

Σύμφωνα με έρευνες (Gardenswartz et al., 2010), η επιτυχία της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης έγκειται στην αξιοποίηση του συναισθηματικού κόσμου των εκπαιδευτικών και των μαθητών. Έτσι, μέσα από τη συστηματική άσκηση του εσωτερικού κόσμου του καθενός στα πλαίσια του σχολείου, δημιουργείται ένα σχολικό υποστηρικτικό-επικοινωνικό κλίμα αλληλέγγυας δράσης, στο οποίο καλωσορίζεται η πολυμορφία.

Η εκπαιδευτική μέθοδος Problem Based Learning (PBL): Το μοντέλο της βασισμένης σε προβλήματα μάθησης (Problem Based Learning - PBL) είναι μια μαθητοκεντρική παιδαγωγική μέθοδος κατά την οποία οι εκπαιδευόμενοι μαθαίνουν μέσα από την εμπειρία της επίλυσης ενός ανοικτού προβλήματος (Barrows, 1996). Κατά καιρούς έχουν προταθεί πολλά μοντέλα ροής δραστηριοτήτων βασισμένα στην PBL, ένα από αυτά είναι το μοντέλο του Barrows (1980) που αποτελείται από τα εξής βήματα: 1) Παρουσίαση προβλήματος, 2) Ομαδική συζήτηση προβλήματος - καταγιγισμός ιδεών, 3) Ανεξάρτητη μελέτη για συλλογή πληροφοριών σχετικά με το πρόβλημα, 4) Ομαδική συζήτηση - συνεργασία για την επίλυση του προβλήματος, 5) Παρουσίαση και μελέτη των πιθανών λύσεων του προβλήματος, 6) Αξιολόγηση της διαδικασίας επίλυσης του προβλήματος. Σύμφωνα με τον Evans (2009), η Problem Based Learning (PBL) αποτελεί την κατάλληλη γνωστική μέθοδο για να αναπτυχθεί στα πλαίσια αυτής η συναισθηματική νοημοσύνη, αφού τοποθετεί τους εκπαιδευόμενους σε μια κατάσταση που οι διαπροσωπικές δεξιότητες είναι σημαντικές.

Στρατηγική storytelling: Η αφήγηση χρησιμοποιείται ιδιαίτερα στον χώρο της εκπαίδευσης ως ένα πολύ σημαντικό μέσο μεταφοράς γνώσης, καθώς πραγματοποιείται καλύτερη συγκράτηση πληροφοριών όταν είναι ενσωματωμένες σε μια ιστορία (Gerrig, 1993 ; Matthews, 1977).

Η στρατηγική storytelling μπορεί να ενσωματωθεί στην PBL, καθώς η κατάσταση-πρόβλημα (case) δύναται να παρουσιαστεί με τη μορφή αφήγησης (Andrews, 2010). Επίσης, η στρατηγική storytelling μπορεί να βοηθήσει τους μαθητές να αποδεχθούν το διαφορετικό άλλο, καθώς δημιουργεί ένα πλαίσιο στοχασμού και αναστοχασμού μέσα στο οποίο οι μαθητές τείνουν να συνειδητοποιούν τα στερεότυπα και να υιοθετούν νέους τρόπους επικοινωνίας (Bruner, 1986). Τέλος, η στρατηγική storytelling προάγει τη συναισθηματική νοημοσύνη προβάλλοντας πρότυπα προς μίμηση. Έτσι, οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να λάβουν αποφάσεις στη ζωή τους ακολουθώντας το παράδειγμα των ηρώων (Νικητάκη, 2016).

Διαδικτυακό περιβάλλον google site: Το google site αποτελεί ένα περιβάλλον δημιουργίας ιστοσελίδων που ανήκει στα περιβάλλοντα μάθησης μέσω διερεύνησης, ανακάλυψης και οικοδόμησης ανοικτού τύπου και συγκεκριμένα στα λογισμικά συγγραφής υπερμεσικών εφαρμογών (Πομώνης, 2014 ; Auchard, 2008).

Οι Jonassen & Kwon (2001) εντοπίζουν τη συμβολή των εργαλείων web 2.0 στην εφαρμογή της PBL σε τρία επίπεδα:

- **Περιεχόμενο:** Οι μαθητές διευκολύνονται στην αναζήτηση πληροφοριών στο διαδίκτυο χρησιμοποιώντας τα εργαλεία web 2.0 για την υλοποίηση κάποιας δραστηριότητας.
- **Διεκπεραίωση και οργάνωση πληροφοριών:** Τα εργαλεία web 2.0 συμβάλλουν στην αναπαράσταση του προβλήματος και έτσι επιτυγχάνεται η βαθιά κατανόηση και η αποτελεσματική επίλυση του προβλήματος.
- **Προέκταση των καινοτόμων πρακτικών:** Οι ΤΠΕ συμβάλλουν στην ενεργό συμμετοχή των εκπαιδευομένων, αυξάνουν τις επιδόσεις τους, την αλληλεπίδραση μεταξύ των μαθητών και την αυτοπεποίθησή τους. Τέλος, εστιάζουν στη

μαθητοκεντρική προσέγγιση με αποτέλεσμα οι μαθητές να οδηγούνται σε αυθεντική μάθηση.

Μεθοδολογία

Σχεδιασμός δραστηριοτήτων

Στόχος της παρούσας εργασίας ήταν ο σχεδιασμός και η εφαρμογή μιας εκπαιδευτικής παρέμβασης μέσω της εντοπιστικής ενός εκπαιδευτικού σεναρίου βασισμένου στην PBL, αποσκοπώντας στην αποδοχή της διαφορετικότητας και την ενίσχυση της συναισθηματικής νοημοσύνης μαθητών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σε ένα διαδικτυακό περιβάλλον. Οι μαθητές εκλήθησαν να λύσουν ένα αυθεντικό ανεπαρκώς δομημένο πρόβλημα, σύμφωνα με το οποίο «*μια ομάδα μιλάει, που απαρτίζεται από μαθητές διαφορετικής πολιτισμικής καταγωγής, αντιμετωπίζει διάφορα προβλήματα που επηρεάζουν την επίδοσή της*». Οι μαθητές έπρεπε να προτείνουν λύσεις, για να βελτιωθούν οι σχέσεις των παικτών και επομένως να βελτιωθεί η επίδοση της ομάδας. Το πρόβλημα παρουσιάστηκε με τη μορφή κόμικ, που δημιουργήθηκε με το εργαλείο toonido, ενώ οι μαθητές πρότειναν τις λύσεις τους στο forum. Η εκπαιδευτική παρέμβαση αποτελούνταν από δραστηριότητες που βασίστηκαν κυρίως στο πρόγραμμα «*Learning to Live Together*» του ιδρύματος Arigatou (2008) αλλά και στο «*Πρόγραμμα για την προαγωγή της ψυχικής υγείας και της μάθησης στη σχολική κοινότητα*» (Χατζηχρήστου, 2011). Όλο το υλικό οργανώθηκε στο google site και χωρίστηκε σε έξι modules, καθένα από τα οποία αντιστοιχούσε στις 6 φάσεις του γνωστικού μοντέλου της PBL (Barrows, 1980). Στα modules 1 και 2 ενσωματώθηκε η στρατηγική storytelling, καθότι στα modules αυτά παρουσιάζονται καταστάσεις-προβλήματα (cases) στους μαθητές πάνω στα οποία καλούνται να προτείνουν λύσεις (Πίνακας 2).

Πίνακας 2: Αντιστοίχιση μοντέλου PBL, στρατηγικής storytelling με modules.

Οργάνωση google site/Modules	Φάσεις PBL σύμφωνα με Barrow	Στρατηγική
Module 1	1) Παρουσίαση προβλήματος	Storytelling
Module 2	2) Ομαδική συζήτηση προβλήματος - καταγιγισμός ιδεών	Storytelling
Module 3	3) Ανεξάρτητη μελέτη για συλλογή πληροφοριών σχετικά με το πρόβλημα	-
Module 4	4) Ομαδική συζήτηση - συνεργασία για την επίλυση του προβλήματος	-
Module 5	5) Παρουσίαση και μελέτη των πιθανών λύσεων του προβλήματος	-
Module 6	6) Αξιολόγηση της διαδικασίας επίλυσης του προβλήματος	-

Περιγραφή του εννοιολογικού σχεδιασμού με έμφαση στις δραστηριότητες, τους ρόλους και τους πόρους αξιοποίησης στο εκπαιδευτικό σενάριο

Οι δραστηριότητες της εκπαιδευτικής παρέμβασης περιγράφονται με βάση το μοντέλο PBL (Πίνακας 3) και λαμβάνουν χώρα στο διαδικτυακό περιβάλλον google site.

Πίνακας 3: Περιγραφή και στιγμιότυπα από τις δραστηριότητες στο google site.

Modules/Στιγμιότυπα από το περιβάλλον	Περιγραφή ανάπτυξης δραστηριοτήτων στο google site
Module Παρουσίαση	1: ACT_1.1: pre-test1: <u>Περιγραφή</u> : Συμπλήρωση ερωτηματολογίου που αξιολογεί την προϋπάρχουσα εξοικείωση των μαθητών με τις επιμέρους διαστάσεις της

προβλήματος

συναισθηματικής νοημοσύνης. Χρόνος: 15' Ρόλος εκπαιδευτικού: Συντονίζει την εκπαιδευτική διαδικασία. Ρόλος εκπαιδευομένων: Συμμετέχουν ενεργά ατομικά στους υπολογιστές τους. Πόροι: ερωτηματολόγιο google drive πολλαπλής επιλογής.

ACT_1.2: Case: Περιγραφή: παρουσίαση του case: Ο προπονητής μιας μεικτής σχολικής ομάδας μπάσκετ, ο κύριος Δημήτρης, αντιμετωπίζει ένα πρόβλημα το οποίο καλούνται να λύσουν οι εκπαιδευόμενοι. Συγκεκριμένα, ο κύριος Δημήτρης έχει στην ομάδα του πέντε παιδιά 10 ετών, τον Μπλερίμ από την Αλβανία, τη Ντεμέτ από την Τουρκία, τον Αμπντάλ από τη Συρία, τον Αλέξανδρο και την Αγγελική από την Ελλάδα. Τα παιδιά αυτά αν και είχαν καλή επίδοση στο παρελθόν, τώρα δεν μπορούν να επιτύχουν νίκες, γιατί αντιμετωπίζουν κάποια προβλήματα μεταξύ τους. Χρόνος: 30' Ρόλος εκπαιδευτικού: Συντονίζει την εκπαιδευτική διαδικασία και καθοδηγεί. Ρόλος εκπαιδευομένων: Συμμετέχουν ενεργά ατομικά στους υπολογιστές τους. Πόροι: κόμικ με το εργαλείο toondoo

ACT_1.3: Pre-test2: Περιγραφή: Συμπλήρωση ερωτηματολογίου που αξιολογεί την ικανότητα των εκπαιδευομένων να αποδέχονται το διαφορετικό-άλλο (επιλογή τριών χαρακτηριστικών από τα είκοσι που δίνονται (10 θετικά - 10 αρνητικά) για κάθε παίκτη του φανταστικού σεναρίου (Μπλερίμ, Ντεμέτ, Αμπντάλ, Αλέξανδρος, Αγγελική). Χρόνος: 15' Ρόλος εκπαιδευτικού: Συντονίζει την εκπαιδευτική διαδικασία. Ρόλος εκπαιδευομένων: Συμμετέχουν ενεργά ατομικά στους υπολογιστές τους. Πόροι: ερωτηματολόγιο google drive της μορφής «πλαίσιο ελέγχου» που διαθέτει checkboxes

ACT_1.4: Ανασκόπηση pre-test2: Περιγραφή: Αναστοχασμός και σχολιασμός των απαντήσεων που δόθηκαν στην προηγούμενη δραστηριότητα (Act 1.3). Συγκεκριμένα, απαντούν στις παρακάτω ερωτήσεις: 1. Για ποιους λόγους επέλεξες τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά για κάθε παίκτη; 2. Η χώρα καταγωγής διαφοροποιεί τις αντιλήψεις σου για τα παιδιά; 3. Πώς θα αισθανόσουν αν κάποιος σε απέρριπτε, επειδή καταγόσουν από την Ελλάδα; 4. Αλλάζει η εικόνα που έχεις διαμορφώσει για κάποιον όταν τον γνωρίζεις καλύτερα; Χρόνος: 30' Ρόλος εκπαιδευτικού: Συντονίζει την εκπαιδευτική διαδικασία. Ρόλος εκπαιδευομένων: Συμμετέχουν ενεργά ατομικά στους υπολογιστές τους. Πόροι: ερωτηματολόγιο google drive της μορφής «μακροσκελής απάντηση».

Module 2:
Ομαδική
συζήτηση
προβλήματος

ACT_2.1: Case Study I: Περιγραφή: Παρουσίαση CaseStudy I:

«Ο Αλέξανδρος είναι ο αρχηγός της ομάδας μπάσκετ και είναι αρκετά δημοφιλής. Ωστόσο, ο Αλέξανδρος φαίνεται να έχει πρόβλημα με τον Μπλερίμ, που είναι από την Αλβανία. Ο Μπλερίμ είναι πάντα μόνος και φαίνεται να μην του αρέσει να παίζει με τους υπόλοιπους παίκτες της ομάδας. Ο Αλέξανδρος πιστεύει ότι ο Μπλερίμ θεωρεί τον εαυτό του ανώτερο από τους άλλους. Έτσι, δεν του δίνει πάσα και κάνει αρνητικά σχόλια για τον Μπλερίμ, που συχνά σχετίζονται με την καταγωγή του. Ο Μπλερίμ, που έχει έρθει στην Ελλάδα από μικρός, έχει δεχτεί πολλές φορές κοροϊδευτικά σχόλια για την καταγωγή του. Για αυτό, δεν έχει φίλους και προτιμά να είναι μόνος». Αφού οι μαθητές διαβάσουν το πρόβλημα, εισέρχονται στο forum και απαντούν στις παρακάτω ερωτήσεις: 1. Πώς νομίζετε ότι νιώθει ο Μπλερίμ; 2. Πώς νομίζετε ότι νιώθει ο Αλέξανδρος; 3. Πώς θα αισθανόσασταν αν ήσασταν στη θέση του Μπλερίμ; 4. Τι νομίζετε ότι πρέπει να κάνει ο Αλέξανδρος ως ηγέτης του σχολείου; 5. Τι θα κάνετε αν ήσασταν συμπαίκτης του Αλέξανδρου και του Μπλερίμ; Χρόνος: 60' Ρόλος εκπαιδευτικού: Συντονίζει την εκπαιδευτική διαδικασία. Ρόλος εκπαιδευομένων: Συμμετέχουν ενεργά ομαδικά στους υπολογιστές τους. Πόροι: κόμικς (εργαλείο toondoo) ενσωματωμένα σε flipbook (εργαλείο flipsnack) και google groups.

ACT_2.2: Case Study II: Περιγραφή: Παρουσίαση case-study II

«Η Ντεμέτ είναι ένα κορίτσι από την Τουρκία, που είναι μουσουλμάνο. Για το λόγο αυτό φοράει μαντίλα στο κεφάλι της. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να την πειράζουν μερικοί συμπαίχτες της, να της τραβούν τη μαντίλα και να την κοροϊδεύουν. Από την άλλη, η Ντεμέτ ενοχλείται γιατί η μαντίλα είναι μέρος της θρησκείας της με αποτέλεσμα πολλές φορές να θυμώνει και να τους χτυπάει».

Αφού οι μαθητές διαβάσουν το πρόβλημα, εισέρχονται στο forum και απαντούν στις παρακάτω ερωτήσεις: 1. Πώς νομίζετε ότι νιώθει η Ντεμέτ; 2. Πώς θα νιώθατε εσείς αν ήσασταν στη θέση της Ντεμέτ; 3. Τι θα κάνατε αν ήσασταν συμπαίχτες της Ντεμέτ, για να τη βγάλετε από τη δύσκολη θέση; Χρόνος: 60' Ρόλος εκπαιδευτικού: Συντονίζει την εκπαιδευτική διαδικασία. Ρόλος εκπαιδευομένων: Συμμετέχουν ενεργά ομαδικά στους υπολογιστές τους. Πόροι: κόμικς (εργαλείο toondoo) ενσωματωμένα σε flipbook (εργαλείο flipsnack) και google groups.

ACT_2.3: Case Study III: Περιγραφή: Παρουσίαση case-study III

«Η Αγγελική είπε στον προπονητή της ότι πρέπει να σταματήσει τις προπονήσεις, γιατί δεν μπορεί να αγοράσει την εμφάνιση της ομάδας. Αυτό συμβαίνει γιατί ο πατέρας της έχασε τη δουλειά του. Επίσης, του είπε ότι ο πατέρας της συχνά αναφέρει ότι αν δεν αλλάξει η κατάσταση, θα φύγουν από την Ελλάδα και θα μεταναστεύσουν στην Αυστραλία που έχουν κάποιους συγγενείς. Όμως, η Αγγελική δε θέλει να φύγει, γιατί θα χάσει τους φίλους της κι έτσι τον τελευταίο καιρό είναι πολύ απογοητευμένη, γιατί δε θέλει να γίνει μετανάστης». Αφού οι μαθητές διαβάσουν το πρόβλημα, εισέρχονται στο forum και απαντούν στις παρακάτω ερωτήσεις: 1. Τι αισθάνεστε για την Αγγελική; 2. Πώς νομίζετε ότι νιώθει η Αγγελική; 3. Τι θα μπορούσε να κάνει ο κύριος Δημήτρης, για να βοηθήσει την Αγγελική; Χρόνος: 60' Ρόλος εκπαιδευτικού: Συντονίζει την εκπαιδευτική διαδικασία. Ρόλος εκπαιδευομένων: Συμμετέχουν ενεργά ομαδικά στους υπολογιστές τους. Πόροι: κόμικς (εργαλείο toondoo) ενσωματωμένα σε flipbook (εργαλείο flipsnack) και google groups.

ACT_2.4: Case Study IV: Περιγραφή: Παρουσίαση case-study IV

Ο Αμπντάλ κάνει απουσίες στις προπονήσεις και είναι στενοχωρημένος. Έτσι, ο κύριος Δημήτρης τον ρώτησε τι συμβαίνει. Ο Αμπντάλ του είπε: «Εγώ και η οικογένειά μου πριν δύο μήνες ζούσαμε στη Συρία. Όμως με τους πολέμους, φύγαμε και ήρθαμε εδώ. Στη Συρία η ζωή ήταν μία κόλαση, όμως κι εδώ τα πράγματα είναι πολύ δύσκολα. Ο μπαμπάς μου δεν μπορεί να βρει δουλειά, ενώ εγώ μπορεί να εγκαταλείψω το σχολείο, για να τον βοηθήσω. Η ζωή είναι μόνο δυστυχία». Αφού οι μαθητές διαβάσουν το πρόβλημα, εισέρχονται στο forum και απαντούν στις ερωτήσεις: 1. Τι αισθάνεστε για τον Αμπντάλ; 2. Πώς νομίζετε ότι νιώθει ο Αμπντάλ; 3. Τι θα κάνατε για να βοηθήσετε τον Αμπντάλ, αν ήσασταν συμπαίχτες του; 4. Τι θα μπορούσε να κάνει ο κύριος Δημήτρης, για να βοηθήσει τον Αμπντάλ; Χρόνος: 60' Ρόλος εκπαιδευτικού: Συντονίζει την εκπαιδευτική διαδικασία. Ρόλος εκπαιδευομένων: Συμμετέχουν ενεργά ομαδικά στους υπολογιστές τους. Πόροι: κόμικς (εργαλείο toondoo) ενσωματωμένα σε flipbook (εργαλείο flipsnack) και google groups.

Module 3: Ανεξάρτητη μελέτη

ACT_3.1: Reach for the stars: Περιγραφή: Ορίζεται σε κάθε εκπαιδευόμενο ποια χώρα θα μελετήσει (Ελλάδα, Αλβανία, Τουρκία, Συρία) και ποιες πληροφορίες θα αναζητήσει για αυτήν (ένας μαθητής από κάθε ομάδα θα αναζητήσει πληροφορίες για τα ήθη-έθιμα, άλλος για τη γεωγραφική θέση και το κλίμα και άλλος για τον πληθυσμό, τη θρησκεία και το κλίμα της χώρας που μελετά). Δίνονται και σχετικά links. Χρόνος: 120' Ρόλος εκπαιδευτικού: Συντονίζει και καθοδηγεί την εκπαιδευτική διαδικασία. Ρόλος εκπαιδευομένων: Εργάζονται ατομικά στους υπολογιστές τους. Πόροι: google groups και το διαδικτυο για την αναζήτηση πληροφοριών

ACT 3.2: Reach for the stars: Περιγραφή: Οι εκπαιδευόμενοι που μελετούν συγκεκριμένες πληροφορίες για την ίδια χώρα (π.χ. Ελλάδα), επικοινωνούν και ενώνουν σε ένα αρχείο τις πληροφορίες που βρήκαν, το μελετούν, το μορφοποιούν και προσθέτουν εικόνες. Τέλος, ανεβάζουν το παραδοτέο τους στο forum της ομάδας τους. Χρόνος: 120' Ρόλος εκπαιδευτικού: Συντονίζει και καθοδηγεί την εκπαιδευτική διαδικασία

Ρόλος εκπαιδευομένων: Εργάζονται ατομικά στους υπολογιστές τους. Πόροι: google groups και το διαδικτυο για την αναζήτηση πληροφοριών.

Module 4: Ομαδική συζήτηση

ACT 4.1: Παρουσίαση ευρημάτων: Περιγραφή: Κάθε ομάδα παρουσιάζει στην ολομέλεια της τάξης τις πληροφορίες που βρήκε για την εκάστοτε χώρα. Χρόνος: 120' Ρόλος εκπαιδευτικού: Συντονίζει την εκπαιδευτική διαδικασία. Ρόλος εκπαιδευομένων: παρουσιάζουν ομαδικά τα ευρήματά τους. Πόροι: google groups.

ACT 4.2: Compare & Contrast: Περιγραφή: Οι εκπαιδευόμενοι καλούνται να βρουν ομοιότητες και διαφορές μεταξύ των χωρών που μελέτησαν (α. Ελλάδα - Αλβανία, β. Ελλάδα - Τουρκία, γ. Ελλάδα - Συρία, δ. Αλβανία - Τουρκία, ε. Αλβανία - Συρία, στ. Τουρκία - Συρία) και να καταλήξουν σε κάποιο συμπέρασμα. Χρόνος: 120' Ρόλος εκπαιδευτικού: Συντονίζει την εκπαιδευτική διαδικασία Ρόλος εκπαιδευομένων: παρουσιάζουν ομαδικά τα ευρήματά τους Πόροι: google groups.

Module 5: Παρουσίαση/μέληση πιθανών λύσεων

ACT 5: Debate: Περιγραφή: Παρουσιάζονται στους εκπαιδευόμενους πιθανές λύσεις για κάθε πρόβλημα και καλούνται να ψηφίσουν ποια θεωρούν καταλληλότερη για να ακολουθήσουν. Η λύση με τα περισσότερα «χτυπήματα» θα ακολουθηθεί. Χρόνος: 60' Ρόλος εκπαιδευτικού: Συντονίζει την εκπαιδευτική διαδικασία. Ρόλος εκπαιδευομένων: Εργάζονται ατομικά στον υπολογιστή τους. Πόροι: google+ share button.

Module 6: Αξιολόγηση της διαδικασίας

ACT 6.1: Post-test1: Περιγραφή: Οι εκπαιδευόμενοι συμπληρώνουν το post-test1 (που είναι ίδιο με το pre-test1), που διερευνά τυχούσα μεταβολή στην εξοικείωση των μαθητών με τις διαστάσεις της συναισθηματικής νοημοσύνης. Χρόνος: 15' Ρόλος εκπαιδευτικού: Συντονίζει την εκπαιδευτική διαδικασία. Ρόλος εκπαιδευομένων: Συμμετέχουν ενεργά ατομικά στους υπολογιστές τους. Πόροι: ερωτηματολόγιο google drive πολλαπλής επιλογής.

ACT 6.2: Post-test2: Περιγραφή: Οι εκπαιδευόμενοι συμπληρώνουν το post-test2 (που είναι ίδιο με το pre-test2) που διερευνά τυχούσα μεταβολή στην αποδοχή της διαφορετικότητας. Χρόνος: 15' Ρόλος εκπαιδευτικού: Συντονίζει την εκπαιδευτική διαδικασία. Ρόλος εκπαιδευομένων: Συμμετέχουν ενεργά ατομικά στους υπολογιστές τους. Πόροι: ερωτηματολόγιο google drive της μορφής «πλαίσιο ελέγχου» που διαθέτει checkboxes

Συζήτηση

Η προτεινόμενη εκπαιδευτική παρέμβαση υλοποιήθηκε σε ένα μικρό δείγμα μαθητών Δ' τάξης (12 παιδιά) και τα αποτελέσματα ήταν ιδιαίτερα ενθαρρυντικά ως προς την ενίσχυση των επιμέρους δεικτών της συναισθηματικής νοημοσύνης των μαθητών αλλά και ως την αποδοχή της διαφορετικότητας (Πίνακας 4). Όπως φαίνεται στον πίνακα η πιθανότητα p είναι μικρότερη του 0,05 (επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας). Επομένως, υπάρχει στατιστικά σημαντική επίδραση της παρέμβασης σε όλες τις κλίμακες.

Πίνακας 4: Περιγραφικά στατιστικά για τις κλίμακες πριν και μετά την παρέμβαση (t-test)

Πριν

Μετά

	Μέση τιμή	Διάμεσος	Τυπική Απόκλιση	P	Μέση τιμή	Διάμεσος	Τυπική Απόκλιση
Αυτοεπίγνωση	5,5000	5,5000	2,43086	,006	7,9167	8,0000	1,24011
Κοινωνικές Δεξιότητες	4,5833	4,0000	2,74552	,001	7,8333	7,5000	1,26730
Αυτορρύθμιση	5,0000	5,0000	1,47710	,000	7,7500	8,0000	1,21543
Παρακίνηση Ενσυναίσθηση	6,5833	7,0000	1,62135	,000	9,1667	9,0000	,71774

Θα είχε ιδιαίτερο ενδιαφέρον να εξετασθεί ο βαθμός εμπλοκής των μαθητών σε μια παραδοσιακή διδασκαλία συγκριτικά με την ενορχήστρωση των δραστηριοτήτων στο διαδικτυακό περιβάλλον google site. Επίσης, όσον αφορά στη χρήση του google site, θα μπορούσε να εξεταστεί κανείς τα μαθησιακά αποτελέσματα της εκπαιδευτικής παρέμβασης σε αυτό, συγκριτικά με κάποιο άλλο τεχνολογικό εργαλείο. Επιπρόσθετα, θα ήταν ενδιαφέρον να εφαρμοστεί η εκπαιδευτική παρέμβαση και σε μαθητές προσχολικής ηλικίας προς εξέταση μεταβολών σε σχέση με τη σχολική ηλικία. Επιπλέον, θα είχε ενδιαφέρον η ταυτόχρονη εφαρμογή της εκπαιδευτικής παρέμβασης σε διαφορετικά σχολεία μέσω εξ αποστάσεως επικοινωνίας. Τέλος, θα μπορούσε να εξεταστεί η μεταβολή και άλλων δεικτών πέραν αυτών που αφορούν στη συναισθηματική νοημοσύνη κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής παρέμβασης, όπως τα κίνητρα εμπλοκής.

Βιβλιογραφία

- Andrews, D.H. (2009). Story types and the hero story. In D.H. Andrews, T.D. Hull & K. DeMeester (Eds), *Storytelling as an Instructional Method* (pp.3-10). Rotterdam, Sense Publishers.
- Arigatou Foundation (2008). Learning to Live Together: An Intercultural and Interfaith Programme for Ethics Education. Ανακτήθηκε από <http://unesdoc.unesco.org/images/0016/001610/161059e.pdf>
- Auchard, E. (2008). Google offers team Web site publishing service. *Yahoo! News*.
- Αθανασούλα-Ρέππα, Α. (2005). Συναισθηματική νοημοσύνη και Διαπολιτισμική Παιδαγωγική: ένα υπόδειγμα για την προσέγγιση της πολυπολιτισμικής τάξης. Στο Π. Γεωργογιάννης (Επιμ.), *Διαπολιτισμική εκπαίδευση*, Πάτρα, Tyrocenter.
- Barrows, H.S. (1996). Problem-based learning in medicine and beyond: A brief overview. *New Directions for Teaching and Learning*, (68) 3–12.
- Barrows, H.S. & Tamblyn, R.M. (1980). *Problem-Based Learning: An Approach to Medical Education*. New York, Springer Publishing Company.
- Bruner, J. (1986). *Actual Minds. Possible Worlds*. Cambridge, Harvard University Press.
- Γεωργογιάννης, Π. (2006). *Διαπολιτισμική εκπαίδευση*. Πάτρα, TYPOCENTER.
- Evans, P. (2009). Is there a link between problem-based learning and emotional intelligence? *Medical Journal*, 7(25), 4-7.
- Gardenswartz, L. Cherbosque J., & Rowe, A. (2010). Emotional Intelligence and Diversity: A Model for Differences in the Workplace. *Journal of Psychological Issues in Organizational Culture*, 1 (1), 74-84.
- Gerrig, R.J. (1993). *Experiencing Narrative Worlds: On the Psychological Activities of Reading*. New Haven, Yale University Press.
- Goleman, D. (1998). *Η Συναισθηματική Νοημοσύνη στο Χώρο της Εργασίας*. Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα.
- Jonassen D., & Kwon H. (2001). Communication patterns in computer mediated versus face-to-face group problem solving. *Educational Technology Research and Development*, 19 (1), 35-51.
- Matthews, R.C. (1977). Semantic judgments as encoding operations: The effects of attention to particular semantic categories on the usefulness of interitem relations in recall. *Journal of Experimental Psychology: Human Learning and Memory*, 3, 160–173.

- Μάρκου, Γ. (1996). *Προσεγγίσεις της Πολυπολιτισμικότητας και η Διαπολιτισμική Εκπαίδευση – Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών*, ΥΠΕΠΘ/ΓΓΛΕ.
- Νικητάκη, Ζ., (2016). Η αφήγηση των παραμυθιών και η επίδρασή της στα οχτώ είδη νοημοσύνης του παιδιού.
- Νικολάου, Γ., (2010). *Ένταξη και εκπαίδευση των αλλοδαπών μαθητών στο δημοτικό σχολείο*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα.
- OECD (2009). *Creating Effective Teaching and Learning Environments: First Results from TALIS*, OECD, Paris.
- Πομώνης, Μ. (2014). *Δημιουργία ιστοσελίδων – Googlesites*.
- Χατζηχρήστου, Χ.Γ. (2011). *Κοινωνική και συναισθηματική αγωγή στο σχολείο: Πρόγραμμα για την προαγωγή της ψυχικής υγείας και της μάθησης στη σχολική κοινότητα*, Αθήνα, Γιώργος Δάρδανος.